

Klen debatt om sexualmoral

Angreppet på svensk sexualmoral i tidskriften *Time* för ett par veckor sedan har utlöst en diskussion i både Sverige och USA som till stor del bestått i våldsamma utfall mot tidskriftsartikeln i fråga. Och utan tvivel var flera påståenden i denna artikel oriktiga och en rad omdömen lika svagt underbyggda som tarvligt formulerade. Men svaren har i många fall inte varit mycket bättre. Man har ingenting erkänt, sällan sökt att förklara eller att försvara det för Sverige — i relation till USA — speciella beteendemönstret, ofta bemött kritiken genom direkt felaktiga uppgifter eller snedvridna resonemang. Alldeles särskilt gäller detta det av den svenska radion till amerikanska lyssnare utsända inlägget om svensk moral (3 maj). Detta inlägg står inte mycket högre än *Time*-artikeln. Men det har inte kritiserats från svenskt håll. Denna hämningslösa idyllisering av svensk sexualmoral tycks i något slags missriktad patriotism godtas även av dem som eljest ständigt klagat över den svenska moralen.

Redan i ambassadör Bohemans till *Time* ställda tillrättaläggande framträder den överglättade tendensen. Det påstås exempelvis att antalet barn utom äktenskapet inte är större i Sverige än "i ett antal väststater". Det är dock ett gammalt välkänt förhållande att detta antal i Sverige är ovanligt högt. För 30—40 år sedan var de utomäktenskapliga barnens antal omkring 15 procent, under senare år knappa 10 procent; dessa siffror ligger vida högre än i Danmark och Norge (7 respektive 3—4 procent under senare år). Med all rätt framhålles att Sverige i fråga om aborter inte intar någon särställning (sålunda har Danmark under senare år relativt långt flera legala aborter än Sverige). Det borde likväl sägas ifrån att man allmänt i Sverige anser situationen ytterst oroande: 5.000 legala,

10.000—12.000 illegala aborter om året, 46 procent av de ogifta kvinnornas havandeskap avbrutna genom abort, mer än vart tionde foster aborterat (alla siffror, utom den första, kan antas vara i underkant). Trots de många utomäktenskapliga barnen och de många aborterna synes äktenskap oftast ingås endast då ett barn är på väg; minst 60 procent av alla förstfödda barn beräknas vara avlade av ogifta föräldrar.

Den amerikanske tidningsmannens påstående att ogifta kvinnor anses vara hjältinnor i Sverige är självfallet absurd, men borde inte tas så allvarligt. Att de stora svårigheter som ogifta kvinnor har — och som gör att de stundom är hjältinnor när de frivilligt påtar sig ansvaret — kanske är mindre i Sverige än i de flesta andra länder behöver vi inte skämmas för.

De anförda siffrorna skall inte läggas till grund för några omdömen om den svenska sexualmoralen; sådana omdömen är meningslösa utan etiska normer, och att fixera eller motivera en sexualetik ligger förvisso utom ramen för denna artikel. Det väsentliga i detta sammanhang är att vi inte skall besvara ett utländskt angrepp med att idealisera med utgångspunkt från det ideal som tycks föresväva angriparen.

Låt oss förbigå ett antal ilska och suddiga småprotester och stanna vid radioinlägget. Här talar en dam som vistats flera år i Sverige och som därför kan uppträda med auktoritet mot artikelförfattaren i *Time*, som tycks ha varit här i ett par veckor. Men skönmålningen är lika grov i det ena fallet som svartmålningen i det andra. Damen — fru Runfors — skildrar sin förvåning då hon efter en tid fick höra "att det i Sverige inte är ovanligt att det första barnet i ett äktenskap föds före de nio månadernas utgång". Nej, det är som sagt "inte ovanligt", det är tvärtom det vanliga. Till vad fru Runfors förvånat sig över hos oss hör också att så många män i Sverige ännu i 25-årsaldern är "helt sexuellt oskyldiga. Det är inte så vidare ovanligt i Sverige". I själva verket kan det enligt dr Gustav Jonssons grundläggande undersökning inte vara fråga om mer än några få procent — en snarast abnorm företeelse.

Det som gör fru Runfors framställning så missvisande är emellertid en annan sak. Hon stannar blott vid två grupper av förbindelser. Promiskuitet sågades vara sällsynt i Sverige liksom på andra håll, det är antagligen riktigt, om därmed menas total löslighet. Vidare talas om föräktenskapliga förbindelser mellan personer "som planerar att leva sitt liv tillsammans... att fortsätta sitt förhållande för att bilda familj". Sådana förbindelser uppmuntras inte, skriver fru Runfors, men de fördöms inte heller. Genom denna säkert oav-

siktliga metod att förvanska kommer radiokrönikören alltså att ge intrycket att det i Sverige finns en försvinnande liten grupp som idkar promiskuitet, medan den stora majoriteten möjligen har erotiska förbindelser med dem som de ämnar gifta sig med. Därigenom uppnås att amerikanerna blir lagom, inte mycket chockerade; i USA är visserligen enligt den härskande moraljargongen alla föräktenskapliga förbindelser fördömliga, men man kan inte bli riktigt förskräckt över förbindelser mellan dem som tänker gifta sig och ha barn.

Denna bild är säkerligen — även om förhållandena visats starkt variera inom skilda samhällsgrupper — grundfalsk för det stora flertalets del. Det är förbindelserna utan tanke på att gifta sig, utan s. k. allvarliga avsikter, som i detta sammanhang är de som bör diskuteras. Radioinlägget ger föreställningen att sådana förbindelser skulle höra till undantagen i Sverige — det slående är tvärtom att denna strikta moral är en sällsynthet. Det vet vi alla. Hur denna liberala eller toleranta eller lösa moral — var och en kan bruka det ord som passar honom — verkar i skilda hänseenden vet vi inte mycket om. Den ofta omtalade företeelsen samlag genom utpressning, alltså att en flicka bojkottas om hon inte går med på samlag i samband med någon uppvaktning, sammanhänger möjligen med att något fördömande inte möter sexuella förbindelser.

Hur den svenska sexualmoralen gestaltar sig i jämförelse med andra länders är ett komplicerat kapitel. Att skillnaden bara skulle ligga i att vi är mera öppna och uppriktiga betvivlas; även hemlighetsmakeriet och hyckleriet ger en anvisning om verkligheten, åtminstone om den härskande åskådningen. Det är i varje fall inte klädsamt att omväxlande skryta med vår frigjordhet och argtsint hålla på vår kyskhet.